HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לומר שאין מקרעין שטר כתובה: **מתני'** (א) [א]פותחין בימים טובים ובשבתות בראשונה היו אומרים אותן הימים מותרין ושאר כל הימים אסורין עד שבא ר"ע ולימד [ב]שהנדר שהותר (ב)מכללו הותר כולו (ג)כיצד [ג]אמר קונם שאיני נהנה לכולכם הותר אחד מהן הותרו כולן שאיני נהנה לזה ולזה הותר הראשון הותרו כולן הותר האחרון האחרון מותר וכולן אסורין (ד)(הותר האמצעי הימנו ולמטה מותר הימנו ולמעלה אסור) שאני נהנה לזה קרבן ולזה קרבן צריכין פתח לכל אחד ואחד (ה)[ד]קונם יין שאני טועם שהיין רע למעיים אמרו לו והלא המיושן יפה למעיים הותר במיושן ולא במיושן בלבד הותר אלא בכל היין (ו)קונם בצל שאני טועם שהבצל רע ללב אמרו לו הלא הכופרי יפה ללב הותר בכופרי ולא בכופרי בלבד הותר אלא בכל הבצלים מעשה היה והתירו ר"מ בכל הבצלים: **גמ'** הותר האחרון האחרון מותר וכולן אסורין מאן תנא אמר רבא (ז)ר"ש היא דאמר עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד: קונם יין שאני טועם וכו': ותיפוק ליה דאין רע אמר ר' אבא ועוד יפה קתני: קונם בצל שאני טועם שהבצל וכו': ותיפוק ליה דאין רע אמר ר' אבא ועוד יפה קתני: **מתני'** [ה]פותחין לאדם בכבוד עצמו ובכבוד בניו אומרים לו אילו היית יודע שלמחר אומרין עליך כך היא ווסתו של פלוני מגרש את נשיו ועל בנותיך יהו אומרין בנות גרושות הן מה (ח)ראתה אמן של אלו להתגרש ואמר אילו הייתי יודע שכן לא הייתי נודר ה"ז מותר: (ט)קונם שאני נושא את פלונית כעורה והרי היא נאה שחורה והרי היא לבנה קצרה והרי היא ארוכה מותר בה לא מפני שהיא כעורה ונעשת נאה שחורה ונעשת לבנה קצרה ונעשת ארוכה [ו]אלא שהנדר טעות ומעשה באחד שנדר מבת אחותו הנייה והכניסוה לבית ר' ישמעאל וייפוה אמר לו ר' ישמעאל בני מזו נדרת אמר לו לאו והתירה ר' ישמעאל באותה שעה בכה ר' ישמעאל ואמר בנות ישראל נאות הן אלא שהעניות מנוולתן וכשמת ר' ישמעאל היו בנות ישראל נושאות קינה ואומרות בנות ישראל על ר' ישמעאל בכינה וכן הוא אומר בשאול [1]בנות ישראל (א) על שאול בכינה: **גמ'** מעשה לסתור חסורי מחסרא והכי קתני ר' ישמעאל אומר אפילו כעורה ונעשת נאה שחורה ונעשת לבנה קצרה ונעשת ארוכה מעשה באחד שנדר מבת אחותו והכניסוה לבית ר' ישמעאל וייפוה וכו'

תנא

רש"י

מתני' אותן הימים. ימים טובים ושבתות שבהן מותר ושאר ימות השנה אסור: **הותר הראשון הותר לכולן.** כדאוקימנא בפ' ד' נדרים (י) שתלאן כולן בראשון: **אמר שאיני נהנה לזה קרבן ולזה קרבן צריכין פתח לכל אחד ואחד.** אע"פ שאמר כל טענותיו בתוך כדי דיבור: **גמ' אמר רבא.** מתני' דמשוי חילוק בין היכא דאמר כולכם להיכא דאמר לזה קרבן ולזה קרבן: **ר"ש היא דאמר** (ב) **עד שיאמר [שבועה] לכל אחד ואחד.** דתנן במסכת שבועות (כ) היו חמשה תובעין אותו וכו' ר"ש אומר לעולם אינו חייב עד שיאמר לכל אחד ואחד שבועה לא לך ונמצא בכולן לשקר אבל אמר שבועה לא לך ולא לך אינו חייב אלא אחת להכי נמי מתני' היכא דאמר קונם שאיני נהנה לכולכם והותר באחד הותר בכולן: **ותיפוק לי דאין רע.** אמאי קא מהדר תנא דהיכא דאמרו לו והלא המיושן יפה למעיים דלא הוי נדר דמשמע דוקא יפה דאי לא הוי לא רע ולא יפה לא הותר ותיפוק ליה דלא הוי נדר דאינו רע וה"ל נדר בטעות: **ועוד יפה קתני.** והכי נמי גבי אשה (ג) זו לא מפני שהיא כעורה ונעשת יפה אח"כ או שחורה ונעשת לבנה אלא נאה ולבנה מעיקרא: **מתני' וייפוה.** שקישטוה והלבישוה ונראית יפה: **גמ' מעשה לסתור.** דרישא קתני אם היא נאה מעיקרא (ד) הוי נדר בטעות אבל אם נעשת נאה ע"י קישוט כגון הך דר' ישמעאל ה"ל נולד ואין פותחין בנולד והדר קא מפיק מעשה (הוא) אפי' היכא דנעשת נאה ע"י קישוט פותחין לו: **חסורי מיחסרא והכי קתני.** רבי ישמעאל אומר אפי' כעורה ונעשת נאה ע"י קישוט אינו נדר ופותחין לו ומעשה נמי וכו':

שן

ר"ן

מתני' פותחין בימים טובים. שאומרים לו אילו היית יודע שאסור להצטער בשבת היית נודר אי אמר לאו מתירין אותו: **שכל נדר שהותר מכללו הותר כולו.** ילפינן לה בירושלמי (ל) מדכתיב ככל היוצא מפיו יעשה [במדבר ל] דמשמע דוקא בשכולו קיים: **כיצד אמר קונם שאיני נהנה לכולכם הותר אחד מהן הותרו כולן.** למר במשנה ולמר במעמיד כדאי' בפ' ד' נדרי' (לעיל כו.): **שאיני נהנה לזה ולזה.** אוקי לה התם כגון שתלאן זה בזה ומש"ה הותר הראשון הותרו כולן שכולן היו תלויין בראשון: **הותר האחרון האחרון מותר וכולן אסורין.** שהראשונים אינם תלויין בו: **שאני נהנה לזה קרבן ולזה קרבן צריכין פתח לכל אחד.** דכל חד וחד הוי נדר באפי נפשיה: **גמ' מאן תנא.** דמדקתני לזה קרבן ולזה קרבן צריכין פתח לכל אחד ואחד אלמא דלעולם לא הוי פרטא אלא כי מדכר קרבן אכל חד וחד הא לאו הכי לא שנא אמר לזה ולזה בוי"ו או לזה לזה בלא וי"ו כללא הוי ומאן תנא אמר רבא ר"ש היא דאמר בפרק שבועת הפקדון (שבועות לו:) גבי היו ה' תובעים אותו ואמר לא לך לא לך דלעולם אינו חייב על כל אחד ואחד עד שיאמר שבועה על כל אחד ואחד הא לאו הכי בין בוי"ו בין בלא וי"ו כללא הוי: ולענין הלכה קיימא לן כרבי שמעון דסתם לן תנא הכא כוותיה ובפרק האיש מקדש (קדושין מו.) נמי סתם לן כוותיה במתני' בהתקדשי לי בתמרה זו התקדשי לי בזו ואף על גב דבפרק הפקדון גבי שבועה לא לך איכא סתמא דלא כותיה (ט) ומה לי חד סתמא ומה לי תרי סתמי אפ"ה כיון דשקלי וטרו אמוראי אליבא דר"ש בסוגיא דקדושין נקטינן כוותיה וכן פסקו ר"ח והרמב"ן ז"ל: **מתני' קונם יין שאני טועם שהיין רע למעיים הותר במיושן.** בלא פתח כלל וכן נמי הותר בכופרי בלא פתח כיון דלא נתכוון מעולם למיושן ולכופרי וכבר כתבתי זה בפרק ד' נדרים (לעיל כו:) בס"ד: **גמ' ותיפוק לי דאין רע.** ל"ל למימר שהמיושן יפה למעיים אפי' לא יהא יפה כיון דלא הוי רע הותר במיושן שהרי הוא תלה נדרו שהיין רע למעיים: **ועוד יפה קתני.** חדא דאין רע ובהכי שרי ואין צריך לומר כשהוא יפה: **מתני' פותחין לאדם בכבוד עצמו.** המדיר את אשתו עד שיגרשנה פותחין לו בכבוד עצמו ובכבוד בניו ולא חיישי' שיסקר מתוך הבושה: **לא מפני שהיא כעורה ונעשת נאה.** דבכי האי גוונא לא שרי לפי שאינו כתולה נדרו בדבר כדפרישית לעיל [סה: ד"ה תנא] ואפילו בפתחא נמי לא שרי דנולד הוא אלא שהנדר טעות ואינו צריך היתר חכם: **גמ' מעשה לסתור.** היאך מביא מעשה לסתור דבריו דמעיקרא קתני דכעורה ונעשת נאה אסור ובתר הכי קתני מעשה שהתירו ר' ישמעאל: **חסורי מיחסרא והכי קתני.** אפי' כעורה ונעשית נאה דס"ל דפותחין בנולד ועבד נמי עובדא ואפ"ה לא קיי"ל כוותיה אלא כרבנן דלא שרו אלא בנמצאת נאה:

שן

תוספות

לומר שאין מקרעין בכתובה. ומיפטר לעולם יתחייב בה אף אם אין לו בלתי שער ראשו ונפקא מיניה דאם יעשיר יפרענה כולה לעולם מסדרין דנהי דטעמא למסדרין דגמר מיכה [מיכה] מערכין ובערכין תנן נתן סלע והעשיר אינו נותן לו כלום י"ל דלענין הסג יד לא גמרינן מערכין אלא לענין סידור דכתיב בקרא ואם מך הוא מערכך החייהו מערכך ונקט מדינא דב"ח י"ל דמסדרין אבל מדינא דהסג לא [נשוה] לערכין: **פותחין לאדם בימים טובים.** במי שנדר שלא לטעום יין עד שלשים יום אומרים לו אילו היית יודע שיש ביניהם שבתות וימים טובים מי היית נודר: **נדר שהותר מקצתו הותר כולו:** שאיני נהנה לזה ולזה. לעיל פרק ארבעה נדרים (דף כו:) אוקימנא דתלאן זה בזה דאמר קונם שאני נהנה לפלוני לכך נתלו כולם בראשון וזהו הותר האחרון שאין האחרונים תלויין בו: **שאני נהנה לזה קרבן ולזה קרבן.** דכיון דאמר קרבן לכל אחד ואחד הוי כל אחד נדר בפני עצמו ולא נתלה על חבירו ובגמרא מוקי לה כר"ש דאמר צריך שבועה לכל אחד ואחד דלרבנן דפליגי עליה כי נמי אמר קונם שאני נהנה לזה ולזה הוי כל אחד קרבן: **ר"ש הוא דאמר.** אינו חייב קרבן שבועה לכל חד וחד עד דאמר שבועה לכל אחד ואחד ורבנן פליגי דכי אמר שבועה לא לך ולא לך חייב על כל אחד ואחד והכי נמי בקרבן לקמן הוי כל חד נדר בפני נפשיה: **ותיפוק ליה דאין רע.** אין ישן ואבבל פריך למה לי למימר שהוא טוב: **ועוד יפה.** כלומר [illegible] דחקו בספקא נ"ע ואית ספרים דלא גרסינן ליה: **בכבוד עצמו ובכבוד אשתו.** ולא אמרי' שיתבייש [illegible] דהכי נדרי: **כעורה והיא נאה מותרין.** בלא שאלה דהוי נדר טעות: **לא מפני שנעשית לבנה.** כלומר [illegible]: **ויפוה.** מפרש בגמרא [illegible] והוי נולד: **בכה ר' ישמעאל.** מתוך רחמנות:

מסורת הש"ס

א) [לעיל כה: ושם איתא פותחין בשבתות ובימים טובים וכן ראוי להיות וכ"א בפירוש הרא"ש דהכא], ב) [במשנה שבמשניות איתא מקצתו הותר כולו וכן איתא לעיל כה:], ג) לעיל כו., ד) [עמ"ש לעיל כו: על הגליון דלא גרסינן כל זה במשנה דהכא וכן בהרא"ש ליתא וע' תוי"ט], ה) [ברכות נא. ע"ש] [לעיל כו], ו) לעיל כו:, ז) [לקמן פז:] שבועות לח. קדושין מד. [מו.], ח) [נ"א ראה באמן], ט) לעיל סה:, י) [לעיל כו.], כ) [דף לו:], ל) [פ"א ה"א],

* * *

תורה אור השלם

1. בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל אֶל שָׁאוּל בְּכֶינָה הַמַּלְבִּשְׁכֶם שָׁנִי עִם עֲדָנִים הַמַּעֲלֶה עֲדִי זָהָב עַל לְבוּשְׁכֶן: שמואל ב א כד

* * *

הגהות הב"ח

(א) במשנה בנות ישראל אל שאול: (ב) רש"י ד"ה ר' שמעון היא דאמר אינו חייב עד שיאמר: (ג) ד"ה ועוד יפה קתני והכי נמי גבי אשה הס"ד ותיבת זו נמחק ונ"ב פי' הא דתנן והרי היא נאה הכי קאמר חדא שאינה כעורה ועוד שהיא נאה ואח"כ מ"ה לא מפני כו' ושייך למתניתין: (ד) ד"ה מעשה וכו' מעיקרא דהוי וכו' והדר קא מייתי מעשה דאפילו היכא כצ"ל ותיבת מפיק ותיבת הוא נמחק:

* * *

גליון הש"ס

בר"ן ד"ה ולענין הלכה כו' ומה לי וכו'. כדאיתא בקדושין דף נד ע"ב:

* * *

פירוש הרא"ש

לומר שאין מקרעין שטר כתובה. כלומר לעולם מסדרין לב"ח וה"ק ליה לעולם אתה חייב לפרוע לה כתובתה מכל נכסים שיבאו לידך ואפי' אתה מוכר שער ראשך למזונותיך בשביל זה לא תפטור מכתובתה וקמ"ל אע"ג דלענין סדור ילפינן בעל חוב מיכה מיכה מערכין והתם כתיב ואם מך הוא מערכך ודרשי' החייהו מערכך שמניחין לו כדי חייו ליפטר מכל חובו במה שידו משגת עתה ליתן כמו בערכין דתנן (ערכין ז:) נתן סלע והעשיר אין נותן לו להא מילתא לא יליפי' מערכין אלא חייב לפרוע כשתשיג ידו ליתן: מתני' פותחין בשבתות וימים טובים. אם נדר להתענות או שלא לאכול בשר לזמן אחד ואומרים לו אילו שמת אל לבך שבתות וימים טובים שבתוך הזמן כלום היית נודר ואין זה פותח בכבוד המקום: אותם הימים. שמצא להם פתח להתחרט החכם מתירן ושאר הימים שאין עליהם חרטה נשארין באיסורן: שהנדר שהותר מקצתו הותר כולו. אע"פ שלא מצא פתח על כולו דלא נדר מעיקרא אלא על דעת שנתקיים כולו ונמצא התרת מקצתו פתח לכולו: קונם שאיני נהנה לכולכם הותר אחד מהם. ע"י חרטה בהתרת חכם או מעצמו כגון שהיה אביו אחד מהם: לזה ולזה. לעיל בפרק ד' נדרים (דף כו:) מוקי כגון שאסר על הראשון בקונם ואמר על השני והשלישי כשני וכן כולם הותר הראשון הותר כולם כי כולם תלויין בו: לזה קרבן ולזה קרבן. בגמרא מוקי לה כר"ש דאמר גבי שבועת הפקדון אם היו ה' תובעין אותו וכפר ונשבע והודה דאינו

פי' הרא"ש (המשך)

חייב על כל אחד קרבן עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד אבל רבנן קאמרי אם אמר שבועה לא לך ולא לך הוי פרטא וחייב על כל אחד ואחד והוא הדין הכא אם אמר לא לזה ולא לזה כל אחד הוי נדר בפני עצמו: גמ' הא מני ר"ש היא. כדפרישית במתני': ותיפוק ליה דאינו רע. אין ישן ובצל כופרי קא פריך אמאי הוצרך לומר שהיין ישן טוב למעיים ובצל כופרי טוב ללב ואפי' לא יהו לא טובים ולא רעים מותר בהם כי לא נדר אלא מפני שהם רעים: ומשני חדא ועוד קאמר. חדא מפני שאינם רעים ומהאי טעמא לחודיה מותר בהם ועוד מפני שהן יפין: מתני' פותחין לאדם בכבוד עצמו ובכבוד בניו. כגון אם נדר לגרש את אשתו: מה ראתה אמן להתגרש. אם לא שמצא בה ערות דבר ונמצא שפוגם את בניו ולא חיישינן שמא יסקר כי יהיה בו מושם בכבוד בניו: אלא שהנדר טעות מעיקרו. שבשעת הנדר היתה לבנה: ומעשה בר' ישמעאל. לסתור: וכן הוא אומר בנות ישראל על [נ"ל אל] שאול בכינה: גמ' מעשה לסתור. וכי דרך לסתור מה שאמר מעיקרא וקאמר דוקא שהיתה כעורה וייפוה: והתירה ר' ישמעאל. דקסבר לא היתה כעורה מעיקרא:

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פ"ו מהל' שבועות הל' יא סמג לאוין רמא טוש"ע י"ד סימן רטו סעיף ב וסי' רכט סעיף א:

יב ב מיי' פ"ח מהל' נדרים הלכה ו סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רכט סעיף א:

יג ג מיי' שם פ"ד הלכה יא סמג שם טוש"ע שם וע"ש:

יד ד מיי' שם פ"ח הל"ז סמג שם טוש"ע י"ד סימן רלב סעיף ט:

טו ה מיי' פ"ו מהלכות שבועות הלכה יא סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רכח סעיף ט:

טז ו מיי' פ"ח מהל' נדרים הלכה ג סמג שם טוש"ע י"ד סי' רלב סעיף ו:

* * *

מוסף רש"י

פותחין בימים טובים ובשבתות. שאם נדר שלא יאכל כל ימות השנה, פותחין לו חרטה כך, כלום נדרת על דעת להתענות בשבתות וימים טובים, אם אמר לאו הותר (לעיל כה:). **בראשונה היו אומרים.** ב"ד של ראשונים אומרים, **אותן הימים,** שבתות וי"ט (שם). **הותר כולו.** וכולן מותרין (שם). **קונם יין שאני טועם.** כהקדש יהא עלי יין שאני טועם (ברכות נא.). **והלא הכופרי.** בצל של אותו מקום (לעיל כו:). **הותר בכופרי.** שלא נדר אלא מאותו שהוא רע ללב ולא בכופרי (שם). **והתירו ר"מ בכל הבצלים.** דקסבר נדר שהותר מקצתו הותר כולו (שם). **עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד.** גבי חמשה תובעין אותו תן לנו פקדון שיש בידך, ואמר שבועה שאין לך בידי לא לך ולא לך, אינו חייב אלא אחת, עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד (קדושין מד.) דלאמר שבועה לא לך, שבועה לא לך, דחייב על כל אחד ואחד קרבן (לקמן פז:).

SHAS MOZNAIM